

## Урок №4. Типографіка, шрифти і шрифтові пари. Прийоми каліграфії та леттерингу. Особливості поєднання шрифтів. Коротка історія дизайну і типографіки.

**Типографія** (грец. *τύπογραφία*, рос. *типографика*) — мистецтво оздоблення друкарського тексту. Включає в себе мистецтва

- *шрифтового дизайну*, тобто створення символів літер та цілих шрифтів;
- *шрифтового оздоблення*, тобто модифікації та декорування малюнків літер;
- *верстки*, тобто вибору шрифту, параметрів набору, способів розміщення на площині та компонування з іншими елементами.

Належить до фахової сфери відповідно шрифтових дизайнерів, графіків, типографів та верстальників. Цифрові технології зробили це мистецтво доступним широкому загалу.

До питань типографії відносять також прийняті для певної мови традиції використання розділових та службових знаків, розмір проміжка, прийнятну частоту переносів тощо.

**Шрифт** (нім. *Schrift*, від *schreiben* — писати; суто український термін — *черенки*) — графічний малюнок накреслень літер і знаків, які складають єдину стилістичну та композиційну систему, набір символів визначеного розміру і малюнка. У вузькому друкарському сенсі шрифтом називається комплект друкарських літер, призначених для складання тексту.

Група шрифтів різних видів і кеглів, що мають однакове накреслення, єдиний стиль і оформлення, називається гарнітурою.

### Шрифти характеризуються:

- гарнітурою: об'єднанням різних за кеглем та нарисом, але однаковим за характером накреслення шрифтів;
- нахилом: прямий (regular), похилий (oblique), курсив (italic);
- насиченістю: контурний, світлий (light), ужирений, напівжирний (semibold), жирний (bold), наджирний (black);
- шириною: надвузький, вузький (condensed), нормальний (normal), широкий (extended), надширокий;
- ілюміновкою: оконтурений, відтінений, штриховий, орнаментований, негативний, кольоровий;
- розміром (кеглем) в пунктах (1 пункт = 1/68 дюйма).

Приклад написання букв української абетки креслярським шрифтом

Шрифти деяких розмірів мають свої історичні назви: брильянт — 3 пункти Дідо, діамант (4), перл (5), нонпарель (6), міньйон (7), петит (8), боргес (9), корпус (10), цицero (12), мітель (14), терція (16), парангон (18), текст (20), подвійний цицero (24), малий канон (36), канон (42), великий канон (48). Назви виникли задовго до появи сучасних стандартів, тому збіг їхнього розміру зі значенням в пунктах приблизний.

Одним з найдавніших шрифтів є шрифт Баскервіль, розроблений Джоном Баскервілем в середині XVIII століття.

**Кегель, кегль** — основна розмірна характеристика шрифту, позначається цифрою, одиниця вимірювання — типографський пункт, квадрат. Кегель — висота площадки, на якій розміщуються літери разом із пробілами, які забезпечують при наборі прямий рядок та нормальний інтерліньяж, тому кегель не є висотою знаку (літери) в чистому вигляді. Термін німецького походження (*Kegel*), його англомовний аналог (*type size*) не є точним. Шрифти від 3 до 12 пунктів називаються *текстовими*, від 14 до 64 — заголовковими, а від 72 — плакатними. Відстань між рядками практично завжди має бути більше розміру шрифту. За винятком заголовків. Щоб досягти балансу між текстом і «повітрям», зробіть межстрочное відстань приблизно в півтора рази більше висоти малих літер. Або встановлюємо інтерліньяж, рівний 150% розміру шрифту. Наприклад розмір тексту 14 px, тоді інтерліньяж - 21 px.  $14/2 = 7 + 14 = 21$ .

**Інтерліньяж** (з фр. *interligne* — «написане між рядків») — міжрядковий пробіл, відстань по вертикалі між двома базовими лініями рядків, міжрядковий інтервал. Вимірюється в пунктах і складається з кеглю шрифту і відстані між рядками.

**Кернінг** — процес зміни розмірів міжбуквених пропусків (інтервалів) між сусідніми буквами для поліпшення зовнішнього вигляду і легкості читання тексту. Цей параметр відповідає за індивідуальну роботу з кожною буквою і підбір її місцеположення залежно від вибраного шрифту, малюнка самої букви та її сусідніх букв, смислового навантаження слова і т. д. Значення кернінгу встановлюється у відсотках ширини пробілу. Більшість шрифтів мають регламентовані міжлітерні інтервали, так звані апроші. Але тим не менше, цей параметр потребує редагування. Зазвичай використовуються таблиці кернінгу, які є утилітативними програмами верстки.

Розрізняють також кернінг:

- ручний
- автоматичний
- замовний

**Шрифтові пари** — це вдало поєднані шрифти та їх основні характеристики

Коли ми заходимо на сайт, ми бачимо величезну кількість поєднань тексту. Ми бачимо заголовки, бачимо якийсь основний текст, бачимо якісь підписи, поруч якісь примітки. Ми бачимо дату, припустимо, бачимо «сьогодні» написано зовсім іншим шрифтом. Ось цей шрифт теж відрізняється від заголовного, наприклад, і ось від цього. І як це все правильно поєднувати - питання.

**Гарнітури** (що також називаються *гарнітурами шрифтів* або *сімействами шрифтів*) — це набори шрифтів, що мають подібний вигляд, і розроблені для використання разом, як наприклад гарнітура Adobe Garamond.

**Стиль шрифту** — це версія варіанту окремого шрифту в гарнітурі. Зазвичай, шрифт гарнітури *Roman* або *Звичайний* (дійсна назва залежить від гарнітури) — це базовий шрифт, що може містити такі стилі тексту, як звичайний, жирний, напівжирний, курсив та жирний курсив.

**Інструменти створення шрифтової пари**

- Шрифт
- Накреслення
- Розмір
- Колір

## **Використовуйте мінімальну кількість шрифтів у вашому дизайні.**

Щоб запобігти таким ситуаціям, спробуйте обмежити кількість використаних шрифтів

Використання більш, ніж трьох шрифтів одночасно може призвести до того, що ваш додаток / сайт виглядатимуть перевантаженим та неструктуровано. Краще обмежити кількість використаних сімейств шрифтів до мінімуму (два — достатньо, хоч часто достатньо і одного), і дотримуватися тих самих шрифтів на всьому проєкті.

З чого розпочати?

Почніть, вибравши шрифт для основного тексту (body text)

Це дуже важливе рішення, яке вплине на вибір будь-якого іншого шрифту, наприклад такого як заголовки. Основний текст є найпоширенішим елементом у продукті. В результаті, вигляд тексту буде мати найбільший вплив на якість вашого дизайну.

Залишайтеся з одним шрифтом, поки не освоїте його

Якщо ви початківець, рекомендуємо використовувати один шрифт, поки не досягнете майстерності. Експериментуйте зі стилями. Сучасні шрифти можна використовувати з багатьма різними стилями, що означає, вони мають спільні та відмінні риси. Шрифти з більшим діапазоном стилів допоможуть вам диференціювати текст у різних контекстах, наприклад, у кнопках або мітках. Хорошим прикладом є шрифт Сан-Франциско від Apple.

Шрифт Сан-Франциско від Apple

Переконайтеся, що сімейства шрифтів доповнюють один одного

Якщо ви все ще хочете (або це потрібно) використовувати більше одного шрифту, переконайтеся, що сімейства шрифтів доповнюють один одного. Візьмемо приклад комбінацій шрифтів нижче. Поєднання шрифтів ліворуч мають подібні риси, які створюють гармонійну пару. Тепер порівняйте шрифти справа, де “важка” вага слова Impact значно затьмарює свого колегу.

Переконайтеся, що сімейства шрифтів доповнюють один одного на основі їх ширини символів.

## **Виберіть правильний розмір шрифту**

Розмір вашого тексту має величезний вплив на якість читання та сприйняття на екрані:

Занадто малий текст може спричинити напруження читача. В результаті, користувачі будуть пропускати більшу частину представленої інформації. Особливо це стосується мобільних пристроїв, де крихітний шрифт на маленькому яскравому екрані може бути головним болем для користувачів.

Занадто великий текст може теж викликати проблеми. Є вірогідність, що великий текст відволікатиме і має тенденцію звертати увагу на себе. Тому, потрібно правильно розташовувати акценти

Ось чому ви завжди повинні починати з зручного розміру шрифту для вашого тексту.

Незважаючи на те, що неможливо забезпечити єдине рішення для розміру шрифту, є загальні правила, яким варто слідувати:

Занадто малий текст може спричинити напруження читача. В результаті, користувачі будуть пропускати бДля настільних комп'ютерів: для основного тексту використовуйте шрифт 16 пікс. Або вище. Він не надто великий, і його зручно читати.

Для пристроїв iOS: використовуйте розмір тексту щонайменше 11 пікс. (це є розбірливим на типовій відстані перегляду без масштабування).

Для Android: мінімальний для читання розмір шрифту – 12 пікс. для основного тексту.

Порада. Вибір розміру шрифту може бути складним. Але є техніка, яка може вам допомогти – модульний масштаб. Модульний масштаб – це послідовність значень, які можна застосувати для гармонійного визначення розмірів текстових стилів. Ви спочатку вибираєте коефіцієнт – наприклад, золотий середній 1: 1.618 (масштабний коефіцієнт). Тоді ви виберете основний розмір тексту, наприклад, 16 пікселів. Після цього ви помножите, щоб отримати послідовні числа: 16px, 26px, 42px, 68px, 110px. Ви можете використовувати такий інструмент, як Gridlover, щоб знайти правильний розмір шрифту для різних коефіцієнтів масштабу.

### **Вирівнювання вліво і подумайте про розриви між блоками тексту**

У західному світі тип читається зверху вниз і зліва направо. Вирівнюючи текст по лівому краю, ви робите текст простішим для читання. Око здатне знаходити край, і це полегшує читання: послідовний лівий (вертикальний) край допомагає читачам, надаючи місце для ока, щоб повернутися після закінчення кожної горизонтальної лінії.

Важливо також пам'ятати про розрив і уникнути одного слова в останньому рядку абзацу, так званої вдови

Вдова – одне слово або дуже коротка рядок тексту в кінці абзацу. Уникайте цього.

### **Оберіть гарнітуру (Typeface), який добре працює у різних розмірах**

Зі зростанням популярності типографічного дизайну, кількість шрифтів, з яких можна вибрати, збільшується з кожним роком. Користувачі будуть використовувати ваш ресурс з пристроїв із різними розмірами екрану та роздільною здатністю. Оскільки для більшості користувацьких інтерфейсів потрібні текстові елементи різних розмірів, важливо вибрати шрифт, який добре працює в декількох розмірах, щоб забезпечити зручне читання у всіх розмірах.

Важливо переконатися, що вибраний шрифт є розбірливий на менших екранах!

Спробуйте уникати шрифтів, які використовують курсив, наприклад, Вівальді (у прикладі нижче): хоча вони і красиві, їх важко читати.

### **Використовуйте шрифти з розрізненими літерами**

Легкість – це міра того, наскільки легко відрізнити одну букву від іншої на певному шрифті. Проте не всі шрифти створюються з розбірливими літерами, зокрема з “i” та “l” (як це видно на зображенні вище). Ще однією загальною проблемою читання є поганий міжбуквенний інтервал – “r” і “n” можуть легко стати “m”. Вам потрібно уникати таких шрифтів, тому що люди будуть мати проблеми з їх читанням на малих дисплеях.

### **Довжина рядків**

Вікіпедія має занадто довгі рядки тексту.

Довжина рядка – це горизонтальна відстань блоку тексту. На жаль, довгі рядки, ймовірно, є однією з найбільш поширених проблем дизайну в Інтернеті. Наявність потрібної кількості символів у кожному рядку є ключем до зручного читання тексту.

Загальноприйнята ідеальна довжина лінії для зручного читання на робочому столі становить близько 60 символів на рядок, включаючи пробіли. Ця довжина рядка має позитивний вплив на ритм читання. Наш розум напружується під час переходу на наступний рядок, якщо рядок занадто довгий, користувач швидко передумає читати те, що ви пропонуєте.

Для мобільних пристроїв довжина рядка має дотримуватися 30-40 символів на рядок.

Нижче наведено приклад двох сайтів, переглянутих на мобільному пристрої. Перший використовує 50-75 символів на рядок (оптимальна кількість символів на рядок для настільного комп'ютера), а в другому використовується оптимальна цифра від 30 до 40 символів.

У веб-дизайні можна досягти оптимальної кількості символів на рядок, обмежуючи ширину текстових блоків за допомогою пікселів.

### **Уникайте Caps**

Текст з усіма великими літерами – чудово в контекстах, які не потребують читання (наприклад, логотипи), але краще уникати всіх капсів, коли ваше повідомлення включає в себе читання. Як згадував Майлз Тінкер, у його знаковій роботі, «Легкість друку», це суттєво затримує швидкість сканування та читання у порівнянні з типовими словами. Не використовуйте всі ВЕЛИКІ ЛІТЕРИ в текстових блоках довше, ніж один рядок тексту.

### **Вирівнювання на дві сторони**

Уникайте вирівнювання тексту на дві сторони оскільки пробіли між словами будуть різними і це ускладнює читання, ви втрачаєте загальну систему читання, до якої звикли користувачі.

До прикладу, ви читаєте текст з мобільного, в цей момент вам хтось зателефонував. Після розмови, як ви захочете повернутись до читання, з вирівнюванням тексту на ліво вам буде зручніше знайти місце на якому ви зупинились, бо ваше око зафіксує край тексту, де ви зупинились. Якщо ж вирівнювання тексту йде по дві сторони це буде зробити значно складніше.

### **Не зменшуйте проміжок між рядками**

Занадто щільно / Забагато / Просто правильно. Додавши потрібну кількість простору для тексту (як між рядками, так і на полях), ви допомагаєте користувачам краще взаємодіяти з словами.

Типографія – це все про відстані. У типографії ми маємо спеціальний термін для інтервалу між двома рядками тексту (або висоти рядка). У програмному забезпеченні для обробки текстів ця концепція зазвичай називається “інтервал між рядками”.

Хороший проміжок допомагає читабельності. Доведено, що правильне використання білого простору сприяє зростанню розумінню: це дає читачам сприйняття, що текст не надто щільний і є відчужено легшим для читання.

## **Переконайтеся, що ваш текст є достатньо контрастний**

Ви повинні використовувати колір і контраст, щоб допомогти користувачам переглядати ваш текст. Контраст є особливо важливим при проектуванні для мобільних пристроїв через відволікання користувача відблисками екрану.

Контраст – складна штука, і часто дизайнери стикаються з такими проблемами:

Вони вибирають колір тексту, який занадто схожий на колір фону. Це робить текст важким для читання.

Вони створюють занадто багато контрасту між текстом і фоном. Це також спричиняє проблеми читання. Одним з найпоширеніших проблем є світлий текст на темних фонах (комбінації білого кольору). Примушування користувачів читати білий текст на чорному тлі протягом тривалого часу може втомити очі користувача.

Правила WC3 щодо доступності веб-вмісту – це гарна точка відліку, якщо ви хочете освоїти контрастність кольорів. Вони встановлюють мінімальні стандарти контрастності, щоб користувачі з різними візуальними здібностями (включаючи людей з помірно низьким рівнем зору) могли прочитати ваш текст.

Порада. Ви можете скористатись інструментом контрастності, щоб швидко дізнатися, чи ви знаходитесь в оптимальному діапазоні.

### **Висновок**

Не заставляйте ваших користувачів перенапружуватись, та створюйте зручні тексти які хочеться читати.

**Каліграфія** (грец. «Гарний почерк») - одна з галузей образотворчого мистецтва. Ще каліграфію часто називають мистецтвом красивого письма. Сучасне визначення каліграфії звучить наступним чином: «мистецтво оформлення знаків в експресивній, гармонійній і майстерній манері».

Зараз каліграфія існує в основному в формі запрошень листівок і весільних привітань, а також в графіті, шрифтах і рукописних логотипах, в релігійному мистецтві, графічному дизайні, в висічених написах на каменях і в історичних документах. А також каліграфію використовують на телебаченні в якості оформлення, в різних характеристиках, свідоцтвах про народження та в інших документах, де передбачається писати від руки. Сучасна каліграфія досить різноманітна — від побутових рукописних написів на листівках до високого мистецтва, в якому експресія написаного рукою знака не завжди народжує чіткі літерні форми. Класична каліграфія значно відрізняється від шрифтових робіт і нестандартних рукописних форм, хоча каліграф повинен вміти робити і те, і те; літери склалися в такі форми історично, але при цьому вони здебільшого спонтанні й завжди народжуються в момент письма. Зараз люди пишуть мало. Саме тому каліграфія стає все популярнішою. Глобалізація остаточно перетворила її із засобу інформування на мистецтво. Поява масових інструментів для письма та їхнє спрощення до таких форм, що красиво писати можна будь-де: на вокзалі, в поїзді чи вдома, — зробило каліграфію комфортною. Спростився процес її створення.

Українська абетка різниться від латинської, має свої унікальні, відмінні від російської та білоруської мов, елементи. Люди зацікавилися, чим наш алфавіт особливий, і почали вивчати

це питання. Але передусім каліграфія — це поєднання одразу декількох композиційних прийомів: ритму, динаміки, статичності та інших. Це й змушує нею цікавитися. Вона подобається людям.

**Леттерінг** — це не шрифт. Леттерінг — єдині в своєму роді букви, виготовлені (намальовані, вирізані ) для однієї конкретної ситуації. Багато людей називають шрифтом що завгодно, якщо там є кілька букв. Однак, часто те, що вони бачать, є леттерінгом. Його головна відмінність — акцент на графічну складову: унікальні форми, які поєднуються один з одним в конкретному слові або фразі.

Багато людей називають шрифтом що завгодно, якщо там є кілька букв. Однак, часто те, що вони бачать, є леттерінгом. Його головна відмінність - упор на графічну складову: унікальні форми, які поєднуються один з одним в конкретному слові або фразі. Марк Симонсон провів хорошу аналогію: леттерінг відрізняється від шрифту так само, як ліплення з глини відрізняється від будівництва з кубиків Лего.

У леттерінге літери, як правило, намальовані або написані тільки один раз, і для конкретного контекста. У шрифті одні і ті ж букви мають однакову накресленість.